

OPINIONS SOBRE «K. L. REICH»

«Vaig llegir Amat-Piniella en l'adolescència i, segurament per això, d'una manera absolutament personal i intransferible, associo la seva gran novel·la a una manera de començar a entrellucar el món que fou la meua a les darreries del franquisme»

Ramon Alcoberro i Pericay, filòsof

Originals de «K.L.Reich» trobats pel filòleg David Serrano en una maleta el 1995. La maleta és a l'Arxiu Comarcal del Bages

«La lectura de 'K.L. Reich' em va impressionar, i em va dotar d'uns coneixements que cap altre mitjà que no sigui la ficció literària no pot transmetre»

Llorenç Capdevila, escriptor

«Des d'aquell llunyà 1974 Amat-Piniella ha estat un personatge que m'ha acompanyat, que m'ha fascinat, que he tingut la sort d'anar coneixent a través de diverses ocasions. Si no hagués estat català,

Amat-Piniella hauria passat davant de Primo Levi i de Jorge Semprún. Però ser català va ser el fognon intern de la vida de l'Amat; què podria haver estat, si no?»

Salvador Redó, periodista i fotògraf

«No sé qui em va dir que llegís 'K. L. Reich'. La seva lectura em va deixar estabornit. No era el text literari o assagístic del camps nazis que aleshores podia haver llegit o molts més que en llegiria. Era la percepció

L'ESCRITOR QUE HA DE COMENÇAR SENT ESPECTADOR

Any 1948. Amat-Piniella amb la seva muller Maria Llaveries, que va morir l'any següent

■ «A mi allí dins em mantenien la idea de sortir en vida. I de poder-ho explicar. Feia molt de temps que portava al cap la idea de *K.L.Reich*; pensava que tot allò s'havia de saber, que hi havia d'haver algú que en fes de notari, que en donés fe. Tenia una fe absoluta que guanyarien els aliats, això no ho vaig perdre mai». Joaquim Amat-Piniella parlava així del seu llibre el mateix any que va morir, el 1974. Trenta anys abans, a Andorra, entre el 1944 i el 1945 després de sortir de Mauthausen, l'escriptor manresà havia escrit una obra que va trigar vint anys a publicar-se. Abans van veure la llum *El casino dels senyors* (1956), *Roda de solitaris* (1957) i *La pau a casa* (1959). I abans, el 1933, *Ombres al Calidoscopi*. Però la seva obra cabdal, *K. L. Reich* torna, ara, cent anys després del seu naixement, a la màxima actualitat quan, en realitat, no hauria d'haver desaparegut mai.

Joaquim Amat-Piniella dedica *K.L.Reich* al seu íntim amic Pere Vives i Clavé, amb qui va compartir l'estada a l'exili francès i després a Mauthausen, fins que va morir com a conseqüència d'una injecció de benzina al cor: «a Pere Vives i Clavé, assassinat pels nazis el dia 31 d'octubre del 1941, en memòria d'amistat fraterna»; i, també, al general nord-americà que el maig del 1945 va alliberar Amat-Piniella -i tants d'altres milers de presoners- del terror nazi: «al General Omar Bradley, Cap de les forces nord-americanes que m'alliberaren el dia 6 de maig de 1945, en testimoni de gratitud i d'admiraçió». El primer mai no ho va poder llegir; el segon, tampoc. De fet, l'obra del manresà es trobarà per primer cop a les llibreries en llengua anglesa l'any del centenari del seu naixement; cinquanta anys després de la seva publicació. Marta Marín-Dòmine (Barcelona, 1959), la cotraductora de *K.L.Reich* a l'anglès, explicava a aquest diari que el mateix Amat havia provat de publicar el llibre -escrit entre el 1945 i el 1946- en alguna editorial de l'exili sense èxit.

L'home dels ulls tristos. Així va definir Jordi García-Soler Amat-Piniella. L'escriptor era amic del seu pare i així en deia ell, de petit, del manresà quan el veia per casa. No ha estat l'únic. De fet, les imatges més difoses de l'escriptor el mostren així. La tristesa en Amat-Piniella ha estat un dels trets que han marcat la seva posterior biografia. Montserrat Roig parla d'ell així a *Els catalans als camps nazis*: «he conegut molts exdeportats catalans, hi he vist reaccions i actituds diverses davant de la deportació nazi i les seves romanalles, però foren els ulls terriblement cansats de l'Amat-Piniella allò que més coses em van saber dir del que havia significat l'infern nazi». Els ulls i la mirada. Marta Marín explicava les dificultats de la traducció de *K.L.Reich* a l'anglès perquè, precisament, «la mirada és un dels sentits que Amat-Piniella prioritza a l'hora de construir la veu narrativa». I això és el que pensava l'escriptor manresà el 1964 sobre el fet de ser escriptor: «el escritor comienza siendo espectador. Ver, oír, oler, gustar, tocar. Debe sentir ampliamente, percibir

▶ **QUATRE IMATGES.** 1. Febrer de 1940.

D'esquerra a dreta: Josep Arnal, Ferran Planes, Pere Vives i Joaquim Amat, com a integrants d'una Companyia de Treballadors Estrangers, al Loira. 2. Any 1952. Celebració, al Casino de Manresa, del 25è aniversari de l'Institut Lluís de Peguera. 3. Any 1955. Amat-Piniella al seu escriptori. 4. Maig de 1970. Amat viatjant a Mauthausen, per commemorar el 25è aniversari de l'alliberament del camp. Va ser, el 1962, un dels fundadors de l'Amical Mauthausen

aquello que los no-escritores no supondrán jamás pueda haberse producido» [...].

Existeixen dues edicions catalanes diferents de *K.L. Reich*. La que va publicar Club Editor l'any 1963, i la publicada per Edicions 62 el 2001. Aquesta darrera es basa en el text inicial escrit per Amat-Piniella el 1945-46, i que el filòleg sabadellenc David Serrano va trobar el 1995 en una maleta que guardava Marcel, el fill de l'escriptor amb documents del seu pare, juntament amb els 71 poemes de *Les llunyanyes*, editats el 1999 per Columna-L'Albí. Aquell any, en la presentació d'aquest llibre a Manresa, Marcel Amat recordava aquella maleta que tenia «un valor sentimental» per a la família: «sabia que el meu pare hi guardava papers seus i també sabia que, arribat un moment de la seva vida, els havia desat completament». I si l'escriptor manresà no va tornar a obrir aquella maleta va ser, explicava el seu fill, perquè quan va publicar *K.L. Reich*, la seva obra clau, «va haver d'esperar massa anys».

Amat-Piniella va ser un home d'esperes. I de mirades com, subratllaven tant Montserrat Roig, que el va conèixer tres anys abans de la seva mort, i Marta Marín-Dòmine, que l'ha conegut a través de l'escriptura. Un home al qual es reconeix per la mirada miop i mig perduda. Però, també, hi havia un altre Amat-Piniella, recorda la seva família davant d'un àlbum familiar a la Sénia. Un home extremadament educat, sí, explica la seva nora, Palmira Artigas, però també «seductor, amb presència. El meu sogre tenia gràcia amb les dones». «Un tret», subratlla somrient el fill d'Amat-Piniella, Marcel, «que jo no vaig heretar». Si gui o no veritat, la Palmira, que mostra les fotos familiars, és una dona molt guapa: «aquella noia rossa de la festa major de Puig-reig», de ja fa unes dècades, recorden. Joaquim Amat-Piniella es va casar en segones nupcies amb Maria Fernández Garry, «la Maruja, una malaguena de la qual es va enamorar», explica la família. Ella va morir el 1969. Quatre anys abans, el 1966, l'escriptor va publicar la seva darrera novel·la, *La ribera deserta*.

Amat-Piniella va «haver d'esperar massa anys», segons el seu fill, a veure publicada la seva obra cabdal. Enguany veurà la llum en anglès

